

**2005 MALÎ YILI GENEL VE KATMA BÜTÇE
KANUN TASARILARI İLE 2003 MALÎ YILI GENEL
VE KATMA BÜTÇE KESİN HESAP KANUNU
TASARILARININ PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU
GÖRÜŞME TUTANAKLARI**

02.11.2004

İ Ç İ N D E K İ L E R

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

(Radyo ve Televizyon Üst Kurulu)

SAYIŞTAY BAŞKANLIĞI

CUMHURBAŞKANLIĞI

.....
BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

Sayın Hamzaçebi, buyurun.

M. AKİF HAMZAÇEBİ (Trabzon) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin Sayın Başkanı, Sayın Genel Sekreter, Sayıştay'ın ve Radyo Televizyon Üst Kurulunun Sayın Başkanları, Plan ve Bütçe Komisyonunun değerli üyeleri; Özellikle Sayın Meclis Başkanımızın burada olması nedeniyle birçok arkadaşımız bir konudaki hassasiyetini ifade ettiler. Siyasetin ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin daha çok itibar kazanması, siyaset kurumuna olan güvenin sağlanması ve bu amaçla da dokunulmazlıkların sınırlandırılması... Bu bütçede gündeme gelmesinin nedeni, özellikle Sayın Meclis Başkanımızdan bu konuda bir beklentinin olmasıdır.

Siyaset kurumuna ve onun en önemli, bütün ülkelerde en önemli aracı olan parlamento ve siyasî partilere olan güven, sadece Türkiye'de değil, gerçekte birçok gelişmiş demokraside azalmaktadır. Geniş çerçevede baktığımızda, bu sadece bizim ülkemizin sorunu değil. Tabii ki Türkiye'nin kendi özel şartlarından kaynaklanan bu güven azalmasının ortaya çıkmasına neden olan bazı özellikli durumları var. Ancak gelişmiş demokrasilere baktığımızda, seçimlere katılma oranının bir seçimden öbür seçime giderek azaldığını, parlamentolara, siyasî partilere, sendikalara ve benzeri geleneksel siyasetin odağında olan kurumlara duyulan güvenin azaldığını görüyoruz. Bunun temel nedeni, bilgi ve iletişim teknolojisinde meydana gelen gelişmeler sonucu bilgiye kolaylıkla ulaşabilme olanağı sonucunda başta devletler olmak üzere bütün organizasyonların şekil değiştirme zorunda kalmaları. Böyle bir zorunluluk bütün organizasyonları değiştirmektedir ve buna paralel olarak sivil inisiyatifler öne çıkmaktadır. Sivil toplum örgütleri olarak isimlendirdiğimiz, bir örgüt etrafında toplanmış olabilir, olmayabilir; ama, belirli fikir gruplarının ortaya çıkması, belli konulardaki siyasetin şekillenmesi açısından geleneksel kurumlardan bu sivil inisiyatiflere âdeta bir yetki aktarımını ortaya çıkarmaktadır. Birçok temel konuda; dünya barışı, çevre, kadın hakları gibi konularda sivil inisiyatiflerin, parlamentoların, siyasî partilerin, hükümetlerin çok daha ötesinde başarılı sonuçlar aldığını görüyoruz. Bunun belki etkili olduğu alanlar ileride çok daha fazla genişleyecektir, bilgi toplumunun giderek yerleşmesine, kökleşmesine paralel olarak sivil inisiyatiflerin etkili

olduğu alanlar çok daha fazla gelişecektir. Türkiye’de de siyaset kurumuna güven azalıyor. Bu, bizim kendi özel şartlarımızdan, siyasetçi tutumundan, siyasî partiden kaynaklanan nedenlerden olabilir; ancak, dünya genelinde gelişmiş demokrasilerde yaşadığımız bu deneyi, bu gelişimi de gözden uzak tutmamak gerekiyor. Bizim ülkemizin özelinde ne vardır; bizim ülkemizin özelinde, gerçekten, bu güven azalmasına paralel olarak, en azından bu erozyonu önleyecek birtakım önlemleri alma fırsatı Türkiye Büyük Millet Meclisinin elinde olduğu halde, bu fırsatları değerlendirme olanağı olduğu halde, bu olanağın Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından kullanılmamış olması öne çıkmaktadır; dokunulmazlıkları kastediyorum. Tabii ki, yürütme organına karşı yasama organının biraz daha kendini güvencede hissetmesi için ortaya çıkmış olan dokunulmazlık kavramının, içinde bulunduğumuz şartlarda gerçekten gözden geçirilmesi ve kamu yönetimindeki saydamlık akımlarına paralel olarak bunun ülke şartlarına göre sınırlandırılması gerekmektedir. Ben de, bu konuda, Türkiye Büyük Millet Meclisi Sayın Başkanından beklentimi ifade etmek istiyorum.

Yine, Sayın Meclis Başkanının dikkatine sunmak istediğim ikinci bir konu var, o da şudur: Hükümet, bir bilgi edinme yasası çıkardı. Gerçekten, demokrasilerin olmazsa olmaz özelliği seçimdir, ancak, sadece seçim olması, belirli sürelerle seçim yapıyor olması, bir ülkede yönetimin yeteri kadar demokratik olduğu anlamına gelmez. İki seçim arası dönemde, yönetimin demokratik yollarla denetlenebilmesi olanağının toplumun elinde olması gerekir. Bunun aracı, bilgi edinme hakkıdır; topluma istediği zaman, istediği konuda bütün bireylere o bilgiyi vermek zorunda olmalı bütün yönetimler. Türkiye bunu kabul etti, öteden beri süren bir hazırlığı bu hükümet yasalaştırdı; güzel bir adım, tabii ki, bunu tamamlaması gereken adımlar vardır, buna paralel olarak bir genel yönetim yasası diyebileceğimiz, kurullarla düzenlenmemiş olan konularda yönetimin hangi alanda nasıl hareket edeceğini düzenleyen bir yasa ve yine, bireylerin idarenin kararlarına katılabileceği olanağını sağlayan, o karar sürecine oy hakkı olmaksızın katılma olanağını sağlayan -bu idareyi daha çok demokratik karar almaya yöneltecek- bir yasanın da yürürlüğe girmesi gerekir.

Bilgi edinme hakkına şu nedenle değiniyorum: Bilgi edinme hakkını, yasa, vatandaşlara verdi; idare, vatandaşların istediği konuda istenen bilgileri belirli sürelerde vatandaşlara vermek zorundadır. Bizim Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğüne baktığımızda da, milletvekillerinin, hükümeti denetleyebilmesi için, idareyi denetleyebilmesi için ellerinde belirli araçları var. Soru önergesi bunlardan birisidir; ancak, soru önergesine ilgili bakanların zamanında cevap vermemesi halinde yapılacak işlem İçtüzükte çok sınırlı; yapılacak işlem, örneğin yazılı soru önergesinde, cevap verilmezse, cevap verilmeyen kağıtlar bölümünde ilan ediliyor Sayın Meclis Başkanımız açıkladı. Bilgi Edinme Hakkı Yasasına paralel olarak, gerekli değişikliğin içtüzükte yapılması gerektiği kanaatindeyim. Öyle soru önergeleri var ki, bugüne kadar, bakanlar, bunları cevaplandırmadılar. Bırakınız geç cevap vermeyi, cevaplama lüzumunu hissetmiyorlar milletvekilinin belki genel hükümlere göre yapabileceği bazı şeyler olabilir, bilgi edinme hakkı yasasında giderek genel hükümlere göre bazı şeyler yapabilir, ama, o yasa çerçevesinde, İçtüzükte, bu, biraz daha müeyyidelendirilmeli diye düşünüyorum, bunun olanak dahilinde olduğunu düşünüyorum.

Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; Sayıştay bütçesi vesilesiyle şunu söylemek istiyorum: Bildiğiniz gibi, hükümetin çıkarmış olduğu çok çeşitli yasalar oldu; birincisi Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu 1 Ocak 2005 tarihinde yürürlüğe giriyor; gerçi, bazı hükümlerini hükümet mevcut bütçe yasa tasarısıyla erteleyecek muhtemelen, ama, en azından, Sayıştay'ı ilgilendiren dış denetim hükümlerinin 1 Ocak 2005 tarihinde yürürlüğe gireceğini biliyorum. Yine, hükümetin çıkarıp, Sayın Cumhurbaşkanının bir kez daha görüşülmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisine iade ettiği Kamu Yönetiminin Temel İlkeleri Yasası var ve yerel yönetimlerle ilgili bazı yasalar var. Bu üç yasa grubunun Sayıştayla ilgili ortak düzenlemeleri şudur; dış denetim Sayıştay tarafından yapılacaktır; fakat, bu üç yasada yer alan çeşitli hükümler, Sayıştay'ı ilgilendiren dış denetim konusunun çok dikkatli bir dille yazılmadığını ortaya koymaktadır; çeşitli kavramlar kullanılmış, her yasada farklı kavramlar kullanılmış ve bu farklı kavramların kullanılması, okuyan kişilerde tereddüde yol açmakta ve en önemlisi, uygulama sırasında kargaşa yaratacak niteliktedir. Örneğin, Sayıştay malî denetim yapar, Sayıştay, yine, çıkarılan yasalardan biriyle hukuka uygunluk denetimi yapar ve Sayıştay performans denetimi yapar. Hukuka uygunluk denetimini yapması, Anayasamıza göre mümkün değil, ama, farklı görüşler olmakla birlikte, ben, Anayasamıza göre, Sayıştayın performans denetimi yapabileceği kanaatindeyim. Bu üç yasanın dış denetimle ilgili olarak öngörmüş olduğu hükümlerin ortaya çıkardığı tablo nedeniyle bir Sayıştay yasa tasarısının hazırlandığını biliyoruz; daha doğrusu Sayıştay yasa tasarısı taslağı, henüz Türkiye Büyük Millet Meclisine gelmiş değil veya hükümetten geçmiş değil. Bu taslak, bu üç yasa grubunun dış denetimde ortaya çıkardığı tablo nedeniyle dış denetimin yeniden düzenlenmesi ihtiyacıyla hazırlanmıştır; genel gerekçesinde böyle söylenmektedir; ancak, baktığımızda, 5018 sayılı Kamu Malî Yönetim ve Kontrol Yasası başta olmak üzere, diğer yasalarla yapılan düzenlemelerin Sayıştay Yasasının tümüyle değiştirmeyi gerektirir nitelikte olmadığını düşünüyorum ve yine, yasa genel gerekçesinde, Sayıştayın bir hesap mahkemesi olma niteliğine artık gerek yoktur şeklinde bir anlayış olduğunu görüyorum; aynı anlayışı Sayın Sali de burada ifade etti. Ona katılmadığımı ifade etmek istiyorum. Sayıştayın bir hesap mahkemesi olduğu, sorumluların hesap ve işlemlerini kesin hükme bağladığı Anayasada yer almaktadır. Tabii ki, Anayasayı da değiştirmek mümkündür; ancak, diğer ülke uygulamalarına, özellikle Avrupa Birliği ülkeleri uygulamalarına baktığımızda, bu ülkelerde de, Sayıştayın sorumluların hesap ve işlemlerini kesin hükme bağlayan veya hükme bağlayan bir mahkeme olduğunu görürüz; ancak, bu, Sayıştayın, hiçbir zaman performans denetimi yapmasına engel değildir; ona ayrıca performans denetimi yaptırırsanız, performans denetimi sırasında, tabii ki, bir hesap mahkemesi olma niteliğinden Sayıştay uzaklaşır, bir başka fonksiyonu icra eder konuma gelir.

Yasa tasarısı taslağının gözden geçirilmesinde, bu hususun dikkate alınmasını ben komisyonun ve hazırlayıcıların dikkatine sunuyorum. Özellikle Kamu Yönetimi Temel Yasasını ve diğer yasaları hazırlayan ekip bu konularda, dünyadaki gelişmelerden, kıta Avrupasındaki ve Anglosakson ülkelerindeki gelişmelerden sanırım haberdar olmadığı için, bu ülkelerdeki anlayışı yeterince dikkatli bir dille bu yasaya yansıtamamıştır. Bu ülkelerdeki anlayışı diyorum, çünkü, bunlar uluslararası standartlardır, uluslararası standartların, üyesi olmak istediğimiz Avrupa Birliğine girme aşamasında bizde de esas

alınması gerekir. Kamu malı yönetimi ve kontrolün, dış denetimin uluslararası standartları var, bunu yeniden keşfetmeye gerek yok.

Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; Sayıştay meslek mensuplarına ilişkin olarak hazırlanan çeşitli yasa tasarılarında, özellikle Adalet Bakanlığının hazırladığı tasarılar, Sayıştay'ı bir hesap mahkemesi olma niteliğinin ötesinde gören bir anlayış görüyorum; yani, onlar yargı mensubu değildir, o nedenle, yargı mensuplarının sahip olduğu birtakım haklara Sayıştay mensuplarının sahip olması uygun değildir anlayışıyla birtakım tasarıların hazırlandığını görüyorum. Bu anlayış doğru değildir. Anayasamız değişmediği sürece, Sayıştay bir yargı merciidir, özel statüsü olan yargı merciidir. Bunun mutlaka dikkate alınması gerekir.

Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; Sayın Cumhurbaşkanının yetkileri konusunda konu açılmış olduğu için bir değerlendirme yapmak istiyorum. Anayasamızın 104 üncü maddesine göre, Sayın Cumhurbaşkanı, sadece Anayasaya aykırı gördüğü kanunları değil, diğer kanunları da bir kez daha görüşülmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisine gönderme yetkisine sahiptir. Anayasanın 104 üncü maddesi Sayın Cumhurbaşkanına bu yetkiyi vermiştir; Anayasaya aykırı olabilir, olmayabilir; ama, görüşülmesinde bir kez daha yarar gördüğü yasaları bir kez daha görüşülmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisine iade edebilir. Tabii ki, bu yetkinin bir objektif sınırı vardır. Ama, Sayın Cumhurbaşkanı, benim izleyebildiğim kadarıyla, bugüne kadar, bu yetkisini daha sınırlı kullanmış ve sadece Anayasaya aykırılık yönünde gerekçelerle bazı yasaları Türkiye Büyük Millet Meclisine iade etmiştir. Hatta, bu süzgeci dahi, ben, çok sıkı kullandığı kanaatimde değilim; çünkü, Sayın Cumhurbaşkanı Anayasaya aykırı görmediği halde, Cumhuriyet Halk Partisi olarak bizim Anayasa Mahkemesine götürüp iptal ettirdiğimiz yasalar olmuştur.

Birkaç cümle daha Sayın Başkanım, toleransınızla... Meclis çalışma odalarına ilişkin olarak, bu tip sorunlar genellikle Meclis yönetimi ve Meclis Başkanımız tarafından bilindiği için, genellikle görüş beyan etmeyi faydalı bulmam; ama, geleneksel görüşün aksine bir görüşü ifade etmek istiyorum; Meclisteki çalışma odalarının daha geniş olmasını talep etmek, daha çok vatandaşımız gelsin, daha çok vatandaş odalarımızda ağırlayalım gibi bir düşünceye dayanıyor ağırlıklı olarak. Vatandaşlarımız, bu ülkede bir milletvekiline gitmeksizin de işlerinin yürüyebileceği kanaatine sahip olursa veya milletvekiline gitmekle sonucun herhangi bir şekilde etkilenmeyeceği, değişmeyeceği kanaatine sahip olurlarsa, bizim odamıza, bizi sadece ziyaret etmek için vatandaşlarımız gelecektir, olayı bu çerçevede değerlendirmek istiyorum. Ama, yeni çalışma binası yapılıyorsa, bu da yapılabilir; ama, şu geniş güzel yeşil alanı eğer biraz daha daraltacaksak, ben, onun da yapılmaması gerektiği görüşündeyim.

Teşekkür ederim.

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz Sayın Hamzaçebi.

.....

.....

BAŞKAN – Net sorsalar kısa olacak, iyi olacak.

Peki, çok kısa ve öz olmak kaydıyla, iki arkadaşına daha soru sorma hakkı vereceğiz.

Buyurun efendim.

MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (Trabzon) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, ben Sayın Meclis Başkanımızın konuşmasını büyük bir üzüntüyle izledim. Kendisinin, tabii ki Mecliste yaptığı olumlu işleri milletvekillerinin gündeme getirmemesi nedeniyle, bu konuda bir duygusallığı yaşaması son derece normal. Gerçekten, Mecliste yapılan ve günlük yaşamımıza yansıyan olumlu işler var; ama, olumsuzlukları veya yetersizlikleri ifade ettiğimiz zaman veya belli konudaki, belli görüşlerimizi ifade ettiğimiz zaman, Sayın Meclis Başkanımızın “böyle de öneri olur mu” gibisinden bir yaklaşımını doğrusu yadırgadığımı söylemek istiyorum.

Meclisteki, milletvekili çalışma odalarıyla ilgili kişisel bir önerimi, değerlendirmemi sundum; ama, Sayın Meclis Başkanımızın hoşuna gitmemiş olabilir. Meclisteki çalışma odaları büyütülse dahi, Plan ve Bütçe Komisyonu üyelerinin çalışmasının mümkün olmadığını düşünüyorum; çünkü, sabahtan akşama kadar Komisyonda olan üyeler –ben şahsen böyleyim- akşam evimde çalışmak zorundayım, gece çalışıyorum ben. Dolayısıyla, gündüz, o odalar, ancak gelen seçmenler olursa, onları ağırlamak içindir. Dolayısıyla onun büyütülmesinin, en azından Plan ve Bütçe Komisyonu üyeleri açısından, özellikle seçmenleri ağırlamak dışında bir işe yaramayacağı kanaatindeyim. Bu benim kişisel görüşüm. Bu görüşüm, başka milletvekili arkadaşlarımız açısından doğru olmayabilir; onu da gayet doğal karşılıyorum. Ama, benim bu görüşümü, Sayın Meclis Başkanımızın “ben büyütmeye çalışıyorum, böyle de öneriler geliyor” diyerek eleştiriye tahammülsüz bir şekilde ortaya koymasını yadırgadığımı söylemek istiyorum.

Sayıştay seçimlerine ilişkin olarak, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 14 üncü maddesinin Meclis Başkanına vermiş olduğu yetki gayet açık ve nettir; ama, Sayın Meclis Başkanımız, kendine göre bir yorum yapıp, bu Sayıştay seçimleri konusunda Plan ve Bütçe Komisyonu üzerinde herhangi bir yetkisi olmadığını ifade etmiştir. Sayın Meclis Başkanımızın mesleği hukuk, benim mesleğim hukuk değil; ama, hukukla iş hayatı yoğrulmuş olan bir kişiyim. Ben, 14 üncü maddenin 6 numaralı bendini okuyorum. Ben bu bentte, böyle bir yetkinin Meclis Başkanında olduğunu gayet açık, net görüyorum.

Diğer konu şu: Meclis lojmanları satışa sunuldu. Doğru veya yanlış bunu tartışmıyorum. Bu bir karardır, Sayın Meclis Başkanımız bunun arkasında durabilir gayet doğal; ama, bunun akabinde, Toplu Konut İdaresine, milletvekilleri için konut yapılmasını talep ediyorsanız, ilk kararınızın yanlış olduğunu kabul ediyorsunuz demektir. Sayın Meclis Başkanımızın açıklıkla bunu burada ifade etmesini beklerdim. Evet, Meclis lojmanlarının satışıyla yanlış bir karar verdik. Bu yanlışlığı daha sonra fark ettik. “Ben de, milletvekillerimiz için Toplu Konut İdaresiyle görüşerek, bir konut yapımı işine girişmeye çalıştım.” Ama, sorularımızın hiç birisine cevap vermeyip, tam tersine biraz itham edici bir tarzda konuşmasını ve yanlışlıklarını kabul etmemesini yadırgadığımı belirtmek istiyorum. Bilmiyorum Sayın Meclis Başkanvekilimiz, bu konularda Meclis Başkanımız adına bir açıklama yapabilir mi, yapamaz mı; ama, değerlendirmelerini almak istiyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.